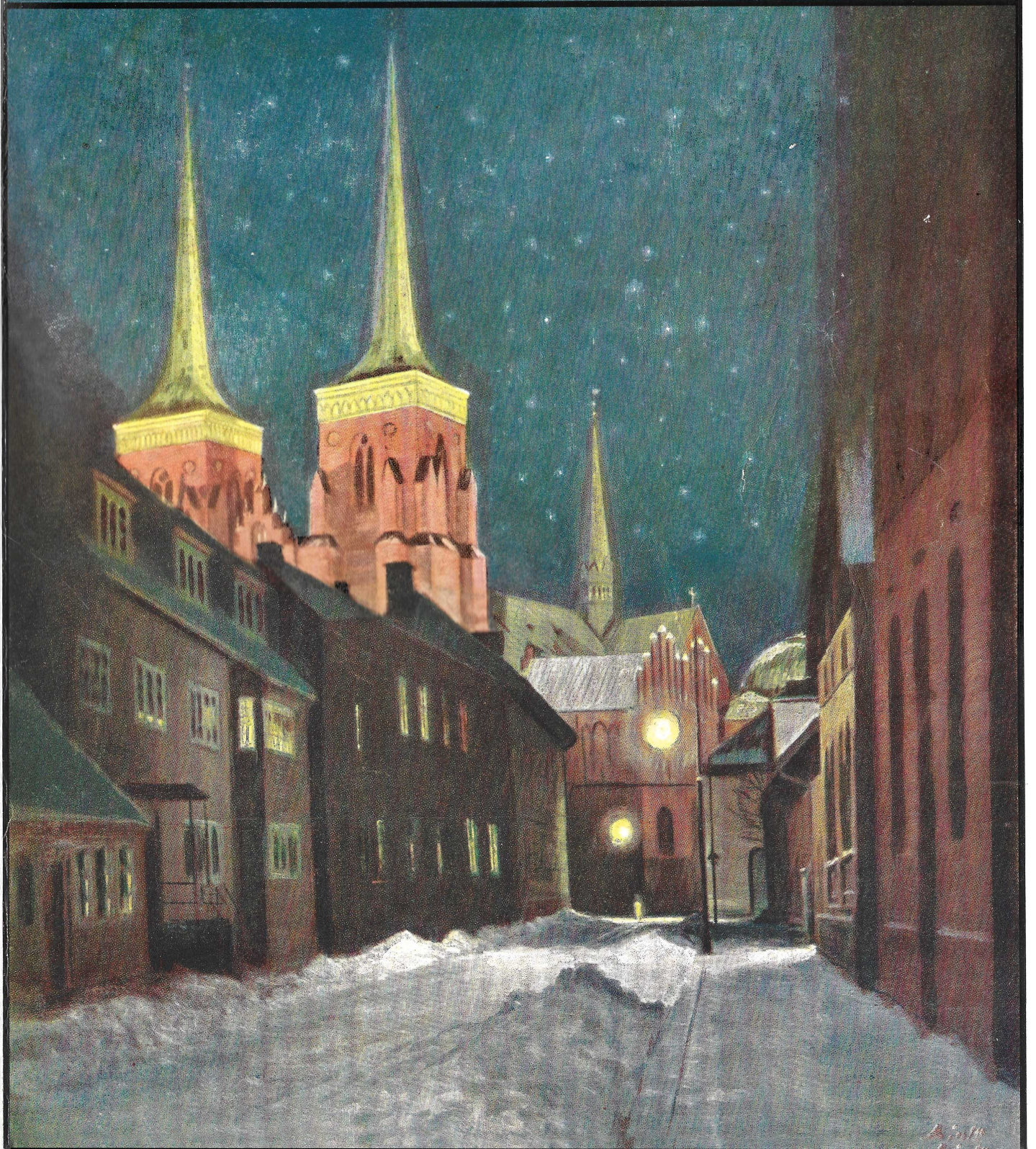

Jul i Roskilde

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

	Side
<i>Roskilde Domkirke gennem tusinde Aar</i> , af Direktør Arthur Fang	3
<i>Gamle Roskilde-Billeder</i> , af Museumsinspektør Victor Hermansen	6
<i>En Københavnerdreng kom til Roskilde (1905—13)</i> , af Professor, Dr. phil. Louis L. Hammerich	9
<i>Anekdoter om Steen Friis</i> , af Lektor, Dr. phil. J. O. Arhnung	11
<i>Klosterhusene</i> , af Frk. Gudrun Eriksen	13
<i>Ungdomsherberget Hørgaarden</i> , af Redaktør Kr. Nielsen	16
<i>Gamle Roskilde-Borgere</i> , 16. Portrætter	17
<i>Vi besøger Overlægen (Knud Bierring)</i> , af Fru Lise Flindt-Nielsen	18
<i>Da vi gik i Vandet</i> , Ungdomserindringer af Fru Fanny Fang	21
<i>En Hedebo-Ælling: Carl Brisson</i> , af Redaktør Fr. Hess-Hansen	24
<i>Minder fra den gamle Boglade</i> , af Overpakkemester P. V. Mortensen	25
<i>Aarels Vise</i> , af tham.	28
<i>Det underjordiske Roskilde</i> , af Direktør Arthur Fang	29
<i>Sport og Idræt i 1949</i> , af Faktor Herluf Dahl Pedersen	30
<i>Roskilde i Billeder</i> , 1. Oktober 1948—30. September 1949	32

Indholdsfortegnelse og Register til »Jul i Roskilde«, 5. Bind (1945—1949).

Omslag efter Maleri af Kunstmaler S. C. Bjulf:
Roskilde Domkirke i Projektørbelysning set fra Bondetinget.

Fotografier ved Aero, Dansk Luftfotografering, Frode Arndt, A. Berthelsen og Fotoexperten.

Udgivet af Boghandler Andreas Flensborg.

Eftertryk forbudt.

Bidrag og Billeder, der maatte ønskes optaget i næste »Jul i Roskilde«, bedes snarest sendt til Udgiveren, Boghandler A. Flensborg, Roskilde. Billederne sendes efter Brugens tilbage i uskadt Stand, hvis Ejeren ikke maatte ønske at skænke dem til Roskilde Museums Billedsamling.

MINDER FRA DEN GAMLE BOGLADE

AF P. V. MORTENSEN

Jeg var kendt overalt i Roskilde og med alle Mennesker, fra jeg i 1889 som femaarig begyndte min Bydrengefærd. I 3 af mine Barneaar var jeg Bydreng samtidig for 3 Forretninger, nemlig Skrædermester O. C. Christensen, Raadhus-torvet 2, Ekviperingshandler Skou Laursen i Bagermester Niensens Ejendom, Algade 6, samt Tricotagehand-ler Pugdahl Sørensen skraat overfor. At jeg kunde være Bydreng samtidig for de 3 Forretninger skyldtes, at disse gæve Jyder var beslægtede, og da Forretningerne laa nær hinanden, gik det udmærket for mig at klare alle Byærinder. Saa snart jeg var fri fra Skolen, gik det lystigt fra Butik til Butik og derefter ud til Kunderne med Varerne.

P. V. Mortensen. 1899.

Et halvt Aar efter min Konfirma-tion blev jeg fæstet (saaledes hed det dengang) som Karl og Bud hos den elskværdige Boghandler Erhard Flensborg, og i denne Plads tilbragte jeg nogle lykkelige Ungdomsaaar, indtil jeg skulde være Soldat. Det var en stor Dag for mig, da jeg blev fæstet. Boghandleren og Fruen ønskede mig Velkommen og sagde, at i deres Hus var alle Medhjælpere at betragte som hørende til Familien. Foruden Løn og fri Uniform skulde jeg have fuld Kost og Logi. De gode Ord og de kære Blik, som jeg modtog af min nye Husbond og hans Frue, gav mig Troen paa, at jeg nok skulde kunne klare min nye Plads. Jeg skyndte mig hjem og fortalte det til mine Forældre. Det var en stor

Overraskelse, at jeg nu skulde flytte hjemmefra og derved give lidt mere Plads i mit lillebitte Barn-domshjem.

Ja, det blev lykkelige Ungdomsaar for mig paa Raadhustorvet 4! Det var en stor Familie, der var til Huse der: Boghandleren, Fruen, Børnene Ludvig, Andreas, Anna, Erhard og Clara. Den dygtige og venlige Bogholderske Frøken Vilhelmine Angkjær, Boghandlermedhjælperne, Elever, de 3 tjenende Piger: Kokkepigen Ingeborg, Stuepigen Thora, Yngstepigen Laura samt mig. Der skulde store Gryder og Stegepander til hver Dag, og der var tillige mange fattige Mennesker, som nød godt fra dette Hjem.

Frk. Angkjær var den eneste af den store Flok, som ikke boede i Huset, men hun fik sin Mad dér. For Pigerne var der meget Arbejde hver Dag med Rengøring af alle Værelser i det store Hjem. Men den af os alle elskede Frue hjalp selv meget til, og ved sin venlige Samtale med Pigerne gik Arbejdet lettere. Og som Fruen var af Sindelag var Boghandleren. Altid mild og venlig overfor enhver, afholdt af Forretningens Kunder og af os alle i Huset. Aldrig kunde Boghandleren eller Fruen vise Vrede, og dog kunde det naturligvis ikke undgaas, at der

i en saa stor Forretning og i en saa stor Husførelse af og til blev Forhold, som kunde skuffe og give Grund til Ærgrelse, men Boghandleren og Fruen forstod at tage alt saa nænsomt, at der ingen Vrede kom til Orde.

Bogladden havde oprindelig været hævet saa højt over Jorden, at der havde været en udvendig Trappe fra Fortovet op til Indgangsdøren, men efter at Boghandleren havde købt Ejendommen i 1890, var Gulvet i Bogladden blevet sænket, saa Passagen blev lige ind fra Fortovet. Men Gulvet i de bagved liggende Lokaler var ikke sænkede, og fra Bogladden førte 4 Trappetrin op til Kontoret, hvor Boghandleren og Frk. Angkjær særlig residerede paa hver sin Side af en dobbelt Skrivepult. Hér førtes Bogholderiet, som var meget stort: thi Kundekredsen, foruden Roskilde By og Sct. Jørgensbjerg, strakte sig langt ud i Omegnen, hvorfra en Mængde Landboere med Hestekøretøjer kom til Staden for at sælge og købe. Der var mange store Købmandsgaarde i Roskilde, hvor Landboerne »staldede ind«, saa de i Fred og Ro kunde gøre Indkøb i Forretningerne. Naar der var særlig travlt i Bogladden, kom Boghandleren og Frk. Angkjær til Undsætning, de var begge fuldtud kendte med alt i Forretningen.

Boghandleren var en dygtig og forudseende Mand, han fulgte med i, hvad der kom frem paa de store Markeder i Udlandet og tog jævnlig en Tysklandsrejse for personlig at købe Nyheder.

Da jeg tiltraadte min Plads, havde Frk. Angkjær været Bogholderske hos Flensborg i 15 Aar, og efter

den gamle Boghandlers Død i 1910 fortsatte hun endnu i 22 Aar, saaledes at hun blev i sin Plads i tilsammen 48 Aar.

Mit Arbejde var særligt at udbringe Uge- og Maanedblade til Abonnenter samt at modtage Betaling. Jeg kom med Blade til næsten alle Hjem. Selv i de smaa Hjem skulde man da abonnere paa det gode og billige Ugeblad »Dansk Børnetidende«. Men den største Abonnementskreds havde vi paa Ugebladet »Frem«, som var et særligt fordelagtigt Blad at eje ved sit alsidige Indhold for kun 10 Øre pr. Ugehefte. Hver Tirsdag kørte jeg med den fine, lette Karosserivogn ud til Abonnenterne i »Erhard Flensborgs Læseselskab« og udvekslede de nye Bøger.

Foruden det Arbejde, jeg har nævnt, holdt jeg Gaardsplads og Gade rene, sørgede hver Morgen for, at alt Fodtøjet stod pænt pudset til Boghandleren, Fruen, Børnene og Boghandlermedhjælperne.

Min Efterfølger, den kendte Jørgen Nielsen, har været i Pladsen fra 1904 til 1945.

Om Efteraaret var det mig en særlig Glæde at give min Husbonds gode Jagtstøvler Marvolie, saa de kunde være bløde og behagelige for ham, som sammen med sin Svoger, Skovrider Anger, Valbo-

rup, og andre Venner nød Jagtlivets Glæder. Trods Manglen af det venstre Øje var Boghandleren en dygtig Skytte. Vi nød selvfølgelig meget Vildt om Efteraaret, tillavet paa den lækreste Maade af Ingeborg Kokkepige.

— — —
Efter det store Arbejde, som enhver deltog i op imod Jul, oprandt Juleaften. Bogladden blev stænget, og Boghandlermedhjælperne fik travlt med at gøre sig rejseklare, hjem til deres Slægtninge for at holde Jul, men hvem der ikke skulde rejse ud var velkommen til det store Juletræ paa 1. Sal.

Før Julefesten begyndte i Hjemmet var Boghandleren med Frue og Børn i Domkirken til den stemningsfulde Gudstjeneste.

Boghandlerens Fødselsdag var 2. Juledag, og vi vilde selvfølgelig glæde ham paa Dagen. Jeg sørgede for, at det store Flag blev hejst paa Stangen i Haven, men paa hans Fødselsdag i 1901 gik det galt for mig. Da jeg tidligt om Morgenens kom ud i Haven, laa Flagsnoren i Græsset paa Plænen. Jeg forsøgte at nedlægge den store Stang, men uha! Stangen var mig for kraftig og var noget glat af Is, og bums, der laa den knækket paa Plænen. Jeg skyndte mig op til Fruen, og med Graad i Stemmen fortalte jeg hende, hvad der var sket, hun klappede mig paa Skulderen og smilede. Da jeg lidt senere stod Ansigt til Ansigt med Fødselaren sagde han venligt: »Tak skal du ha', Valdemar, du vilde jo glæde mig, og du skal se, Snedkermeister Rasmussen skal nok faa Stangen i Orden igen!«

Boghandler Erh. Flensborg og Frk. Vilhelmine Angkjær.

Og den kom i Orden, men Flagningen var jo suspenderet paa den Fødselsdag!

Hvert Aar i December udgav Boghandleren et lille Julehefte, som foruden at være Katalog over Julevarerne indeholdt god og hyggelig Læsning. Naar jeg havde Tid dertil, tog jeg Plads indenfor Døren i Forretningen, og med et lille Buk gav jeg de indtrædende et Julehefte. Boghandleren havde aldrig opfordret mig til dette Arbejde, — men saadan gjorde man, naar man var i hans Tjeneste, man følte, at man skyldte ham al den Glæde, som kunde gives ham.

Den daglige Rengøring af Bogladen og de tilstødende Lokaler foretog jeg om Aftenen efter Lukketid, men da der var Linoleum paa Gulvet, var Arbejdet let. Af Hensyn til de mange Bøger i de mægtige Reoler og Kunstfigurer etc., maatte jeg undgaa Opstøvning ved Rengøringen, og dette var let, idet jeg strøede letfugtet Savsmuld paa Gulvet, som da kunde fejes rent uden Støvning, og derefter kom Vandspand og Gulvklud i Brug.

Vi havde en Tøjrulle paa første Sal, selvfølgelig var det et Arbejde, naar jeg trak Svinget, og Fruen lagde Tøj i og tog det ud, men det var en Fornøjelse. Vi passiarede under Arbejdet, og Fruen fortalte mig om, dengang hun og Boghandleren havde begyndt deres Virksomhed paa Raadhustorvet 4, og om hvorledes det var gaaet frem med Forretningen gennem Aarene.

Det var almindeligt dengang, at man købte en Tønde Rødvin og selv aftappede Vinen paa Flasker. — Der skulde jo mange Flasker til dette Brug, men det kunde hælde, at der blev lidt Forsinkelse i sidste Øjeblik inden Aftapningen. Tønden og Flaskerne var i Kælderen, men den ældste Søn, Ludvig, havde Sans for at spille paa Flasker, ophængte i Snore, og da der skulde mange Flasker til, naar han skulde lave god Koncert, saa var det jo fristende for ham at laane af Beholdningen!

Roskilde Telefoncentral, som tidligere havde til Huse i Skomagergade 34 under smaa Forhold, med

Urmager N. L. Christensen som Bestyrer, flyttede, mens jeg tjente hos Boghandleren, til Raadhustorvet 4, og 2. Sal, som havde været udlejet til Overlærer Hauch, blev nu Bolig for Telefonbestyrer Christensen. Et mægtigt Jernstativ blev anbragt paa Taget, fastboltet til Loftsbjælkerne, og et Utal af Kobbertraade førte til mindre Stativer paa forskellige andre Huse i Byen. Fra den Dag, Telefoncentralen kom til Huse paa Raadhustorvet 4, var det for mig, som om Idyllen var brudt i Ejendommen. De store Læs med Stativmaterialer og andet Tilbehør buldrede ind i Gaarden, hvor vi hidtil med den lukkede Port havde haft det saa fredeligt. — En Mængde travle Telefonarbejdere myldrede op og ned, baade ad Hoved- og ad Køkkentrappen. Stativerne fik kun en kort Levetid. Faa Aar efter skiftedes Systemet. Nu blev det Jordkabernes Tid, og Stativerne kom væk, men det har jo været en slem Byrde for Ejendommen, saalænge den stod for det svære Tryk fra Stativerne.

Ejendommen tilhørte Borgmester Blechingberg, men i 1890 købte Flensborg Ejendommen, hvor der var baade Butik og Beboelseslejlighed for Boghandleren i Stueetagen. Ved sin store Dygtighed fik Boghandleren oparbejdet Forretningen til en anselig Bog- og Papirhandel. Bogladen blev udvidet og Familien flyttede op paa 1. Sal.

— — —

Efter den elskede Boghandlers altfor tidlige Død i 1910 overtog hans Søn, Andreas, Virksomheden og Ejendommen. Store Udvidelser er sket, i 1931 maatte Boghandlerfamilien tage til Takke med 2. Sal til Beboelse, og senere er Boghandlerens Hjem blevet i en Villa borte fra Raadhustorvet, — Virksomheden har krævet mere og mere Plads. Førstesalen er nu et vigtigt Led i den store Forretning. Førstesal! — Samlingspunktet for Herskab og Medarbejdere til de gode Maaltider, samt de hyggelige Samvær efter Dagens Gerning — dengang jeg tjente hos den kære gamle Boghandler.

Familien Flensborg i Haven til Raadhustorvet 4, omkr. 1900.